

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิต คณะ
วิทยาการจัดการที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับท้องถิ่น วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปผลการวิจัยที่สำคัญ อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ
ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลักของการวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง
คุณลักษณะของบัณฑิตคณะวิทยาการจัดการที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การ
เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาระบบการเรียนการสอนวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษาวิทยาลัย
แม่ฮ่องสอน โดย นักศึกษา อาจารย์ ผู้บริหาร และตัวแทนหน่วยงานผู้ใช้บัณฑิต
3. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

ลักษณะส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. สถานภาพของนักศึกษา จากการวิเคราะห์สถานภาพของนักศึกษาเป็นนักศึกษา
หญิง ร้อยละ 82.3 ซึ่งมีจำนวนมากกว่านักศึกษาชาย มีอายุในช่วง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.5
กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 46.9 และนักศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 53.1
นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นภาคพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 87.2 และที่เหลือเป็นนักศึกษาภาคปกติ นักศึกษา

ส่วนใหญ่เลือกเรียนโปรแกรมการจัดการทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 65.6 รองลงมาเป็นโปรแกรมการบัญชีและ โปรแกรมบริหารธุรกิจ (บัญชี)

2. สถานภาพของอาจารย์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอาจารย์พบว่าอาจารย์มีทั้งสิ้น 13 คน เป็นหญิงมากกว่าชาย เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า อาจารย์มีอายุอยู่ในกลุ่ม 31-40 ปี และ 51-60 ปี จำนวนเท่า ๆ กัน และเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด และมีอาจารย์อายุไม่เกิน 30 ปี อยู่เพียงคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 7.7

สำหรับระดับการศึกษาของอาจารย์ มีอาจารย์ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ในการสอนช่วง 5-10 ปี และ 21-35 ปี จำนวนเท่า ๆ กัน ซึ่งพิจารณาดำเนินทางวิชาการ มีอาจารย์เพียง 3 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 23.1 ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ส่วนใหญ่ยังมีตำแหน่งทางวิชาการระดับอาจารย์ 2 จำนวน 8 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 61.5 และอาจารย์ประจำตามสัญญาเพียง 2 คน

ในด้านภาระหน้าที่ของอาจารย์ ซึ่งพิจารณาจากโปรแกรมวิชาและระดับชั้นที่ทำการสอน อาจารย์ที่สอนโปรแกรมวิชาการบัญชีมากที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมา โปรแกรมวิชาบริหารธุรกิจ (บัญชี) และน้อยที่สุดโปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป เนื่องจากเป็นการเรียนการสอนภาคเรียนสุดท้าย มีอาจารย์สอนภาคพิเศษ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 สำหรับนักศึกษาที่สอนอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4

3. ลักษณะของผู้บริหาร จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหาร เป็นผู้บริหารวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน 3 คน ผู้บริหารวิทยาเขตเวียงบัว ได้แก่ คณบดี รองคณบดีฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าโปรแกรมวิชา จำนวน 5 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย วุฒิกวศีกษาระดับปริญญาโทและมีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์จำนวน 3 คน ที่เหลือมีตำแหน่งทางวิชาการระดับ อาจารย์ 2 จำนวน 5 คน

4. หน่วยงานผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งเป็นตัวแทนหรือระดับหัวหน้าหน่วยงาน ที่ได้รับมอบหมายให้สัมภาษณ์จากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนจำนวน 6 คน

สำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การเป็นบัณฑิตคณะวิทยาการจัดการ ที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับท้องถิ่นของวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ รูปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน เพื่อให้ครอบคลุมสามารถสรุปเป็นด้าน ๆ ได้ดังนี้ .

1.1 การจัดการเรียนการสอนด้านทักษะพื้นฐาน ในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ซึ่งบอกความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญประกอบด้วย มีการชี้แจงคำอธิบายรายวิชาและแผนการเรียนแต่ละรายวิชาอย่างชัดเจน มีเอกสารประกอบการเรียนแต่ละวิชาเพื่อใช้เป็นคู่มือการเรียนการสอน มีการจัดลำดับการสอนเพื่อให้เนื้อหาที่เรียนง่ายต่อการเข้าใจ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมุ่งพัฒนาตัวนักศึกษาเป็นสำคัญและมีการวางแผนการสอนโดยยึดความรู้ในเนื้อหาวิชาและนักศึกษาเป็นหลัก นำเนื้อหาวิชาที่ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์จริงในปัจจุบัน และเนื้อหาในรายวิชาที่เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงในการประกอบอาชีพ

สำหรับแนวคิดของนักศึกษาซึ่งเป็นมุมมองหนึ่งของการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ ก็คือ อาจารย์ควรมีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาในด้านความคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและทักษะปฏิบัติ อาจารย์ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นร่วมกันโดยการจัดอภิปรายกลุ่ม

อาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า อาจารย์ต้องมีความรู้และความสามารถทางวิชาชีพเฉพาะทาง การใช้สื่อการสอนสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา ให้นักศึกษาล้าแสดงออกในด้านความคิดเห็น การวิเคราะห์ แก้ปัญหาและทักษะปฏิบัติ มีการพัฒนาด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีการพัฒนาเนื้อหาสาระกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและถ่ายทอดแนวคิดใหม่ ๆ มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ทำทนายให้ นักศึกษามีความสนใจและเกิดการเรียนรู้

ด้านทักษะและเทคนิคการสอนของอาจารย์ ให้มีการใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา มีกิจกรรมการสอนที่มุ่งให้นักศึกษาเป็นคนมีความคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และมีทักษะปฏิบัติ มีการมอบหมายให้นักศึกษาค้นคว้าและอ่านหนังสือประกอบการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา มีการนำกรณีศึกษา(Case Study) มาใช้กับการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ มีการใช้เทคนิควิธีสอนที่เร้าใจและมีชีวิตชีวน่าสนใจช่วยให้ติดตาม ไม่น่าเบื่อ

สำหรับด้านการวัดผลและประเมินผล อาจารย์และนักศึกษาเห็นด้วยและต้องการให้มีการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชาไว้อย่างชัดเจน มีการประเมินผลการเรียนด้วย

ความยุติธรรม มีการประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบดีกว่าการวัดผลโดยการใช้แบบทดสอบเพียงอย่างเดียว

1.2 ด้านความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพ อาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการด้านประสบการณ์วิชาชีพ ให้นักศึกษาสามารถเลือกแหล่งฝึกงานในสถานประกอบการตามความสนใจและถนัด มีการวิจัย / ภาคนิพนธ์ก่อนสำเร็จการศึกษาเป็นการฝึกให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นนักวิเคราะห์ที่ดี มีการจัดกิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่มีอยู่ในหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละสาขาวิชาชีพ มีการให้นักศึกษาได้ศึกษาวิจัยในรายวิชาเอกบังคับเพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้และนำไปพัฒนาวิชาชีพในอนาคต มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานวิชาการ / จัดกิจกรรมเข้าค่ายวิชาการ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์

1.3 ด้านบุคลิกลักษณะ คุณธรรมและจริยธรรม อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นตรงกัน มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา มีความตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านการสอน มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ต่อนักศึกษา มีการปฏิบัติต่อนักศึกษาอย่างเสมอภาคและไม่ลำเอียง ยอมรับฟังความคิดเห็นและเป็นกันเองกับนักศึกษา และอุทิศเวลาให้กับงานและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา

2. กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน จะเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ได้ บัณฑิตจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ครอบคลุม ด้านทักษะพื้นฐาน ด้านความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพ ด้านบุคลิกลักษณะ คุณธรรมและจริยธรรม การผลิตบัณฑิตจะต้องบูรณาการพันธกิจของวิทยาลัยแม่ฮ่องสอนสู่การเรียนการสอนของอาจารย์ คือ การสร้างคน สร้างความรู้ และการสร้างชุมชนและสังคม ดังนั้นการผลิตบัณฑิตเชิงบูรณาการเป็นการเกี่ยวโยงท้องถิ่นและสาขาวิชาที่เปิดสอน เป็นผลสะท้อนถึงความสำเร็จและยกระดับการพัฒนาการเรียนการสอนให้ท้องถิ่นยอมรับและเห็นคุณค่าของบัณฑิต ให้บัณฑิตได้มีโอกาสสร้างงาน

บัณฑิตที่พึงประสงค์เมื่อสำเร็จการศึกษา นอกเหนือจากความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพในขณะที่เป็นนักศึกษา นักศึกษาควรร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม ชมรม ออกค่ายอาสา เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและเป็นประสบการณ์ตรงที่ได้รับจากร่วมกิจกรรม ดังนั้นสิ่งที่ควรเสริมให้นักศึกษาวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน คือ ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถพื้น

ฐานที่ส่งผลต่อการทำงาน สร้างบรรยากาศทางวิชาการ โดยจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้แสดงผลงานและความรู้และเปิดโอกาสเพื่อน ๆ ชมผลงาน นอกจากความรู้เชิงวิชาชีพ เฉพาะ นักศึกษาต้องมีความรู้ในเรื่องคอมพิวเตอร์พื้นฐานและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนความรู้ความสามารถทางด้านภาษา เช่น ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

นอกจากจะมีความรู้ด้านทักษะพื้นฐานและความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพ ความรู้ด้านวิชาการจำเป็นต้องควบคู่กับคุณธรรมและจริยธรรม นักศึกษาต้องรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเอง รู้จักกาลเทศะ มีบุคลิกภาพและสุขภาพจิตดี มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ และเป็นคนตรงต่อเวลา อุทิศเวลาให้กับงานและเป็นแบบอย่างที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักปรับตัว สามารถทำงานเป็นทีม มีความเป็นผู้ฟัง ตลอดจนสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและเพื่อนร่วมงานได้อย่างดี สำหรับคุณสมบัตินักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พึงประสงค์ นักวิจัยได้นำเสนอในแผนภูมิที่ 4.1 และ แผนภูมิที่ 4.2

3. การพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

จากการวิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้บริหาร ตัวแทนหน่วยงานผู้ใช้บัณฑิต ตลอดจนการสนทนากลุ่มของอาจารย์ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ต้องพัฒนานักศึกษาให้ครอบคลุมด้านต่าง ๆ 3 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนด้านทักษะพื้นฐานด้านความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพ ด้านบุคลิกลักษณะ คุณธรรม และจริยธรรม สรุปได้ดังนี้

การพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ อาจารย์และนักศึกษาจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อนักศึกษา อาจารย์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เป็นผู้กำหนดบรรยากาศเกี่ยวกับการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง ดังนั้นอาจารย์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ และสิ่งที่อาจารย์จะขาดไม่ได้นอกเหนือจากความรู้ความสามารถในการสอนแล้ว อาจารย์จะต้องมีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจนักศึกษา ปฏิบัติต่อนักศึกษาให้มีความรู้สึกใกล้ชิด มีความเป็นห่วงนักศึกษา ยอมรับนักศึกษาอย่างที่เขาเป็น พยายามส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อถือในความสามารถของนักศึกษา มีความกระตือรือร้นพร้อมที่จะช่วยเหลือนักศึกษาให้พัฒนาไปจนถึงขีดสุด

การพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ คือ การยอมรับคุณค่าของนักศึกษาในฐานะบุคคล นักศึกษาแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะตน การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาไปในทิศทางที่พึงประสงค์ การพัฒนาความ

รู้ความสามารถให้นักศึกษาได้รู้จักการแก้ปัญหา การเลือกและตัดสินใจ มีความรับผิดชอบรวมทั้งรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเองและช่วยตัวเองได้ อาจารย์เป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีที่จะช่วยให้นักศึกษามีใจกว้างพอและยอมรับฟังความคิดเห็น นอกจากนี้จำเป็นต้องจัดกิจกรรมการสร้างประสบการณ์ให้กับนักศึกษา ได้ตระหนักและรับรู้ว่านักศึกษาได้รับการยอมรับที่เต็มไปด้วยมั่นใจ ความรักใคร่ชอบพอ เป็นการเสริมสร้างความสามารถของนักศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการที่จะนำไปสู่การพัฒนาลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและมีคุณค่ามาก อาจารย์ผู้สอนจะต้องมีความอดทนต่อกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้น วิชาที่จะทำการสอน ควรมุ่งในการเสริมสร้างคุณลักษณะ ค่านิยมและจริยธรรมด้วย ต้องให้ประสบการณ์ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในชีวิตที่นักศึกษาจะต้องออกไปเผชิญ พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกในขณะเรียน อีกทั้งจัดกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้พยายามศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ และรู้ด้วยเหตุและผล

การพัฒนาการเรียนการสอนด้านวิชาชีพเฉพาะทางเป็นพิเศษ นักศึกษาควรได้รับการฝึกทักษะวิชาชีพเป็นพิเศษที่ทำให้หน่วยงานผู้ใช้บัณฑิตพึงพอใจ ฐานความรู้ ทักษะ ความสามารถ และมีความเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ที่มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระหว่างการศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 และ ปีที่ 4 ก่อนสำเร็จการศึกษา เพื่อหมาะสมการณ์จริงที่ตนเองถนัดจากสถานประกอบการ เพราะเป็นการทดสอบและช่วยเหลือนักศึกษา ก่อนที่ออกไปเป็นบัณฑิตและทำงานจริง แต่การฝึกงานสามารถจัดฝึกได้ตลอดช่วงที่การศึกษา โดยมีการฝึกแบบสะสมชั่วโมงของการฝึกงาน ควรมีการสำรวจความต้องการของหน่วยงานที่จะรับนักศึกษาฝึกงาน โดยการประสานความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สำหรับการวิจัยและการทำภาคินพนธ์ก่อนสำเร็จการศึกษาเป็นสิ่งที่เสริมให้นักศึกษาได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ

นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถพื้นฐานที่ส่งผลต่อการทำงาน ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จัดให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและให้นักศึกษาได้คิดและจัดกิจกรรมเอง เพื่อเพิ่มประสบการณ์และสร้างจิตสำนึกให้กับนักศึกษา โดยคณะวิชาเป็นผู้สนับสนุน ในการจัดกิจกรรมเชิงวิชาการและวิชาชีพที่สำคัญและทันสมัย นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมควรมีแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเป็นหลักฐานประกอบการสมัครงาน ส่งเสริมในด้านการอาชีพที่สามารถสร้างงานและสร้างรายได้เพื่อเสริมแรงให้กับนักศึกษาที่ขาดโอกาสเป็นอาชีพอิสระ

สำหรับกิจกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมนอกเหนือจากด้านความรู้ ความสามารถของนักศึกษา เช่น มีความเป็นคนดี ความสุภาพอ่อนน้อม กตัญญูรู้คุณ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์อดทน รู้จักกาลเทศะ มีสุขภาพจิตและกายดี มีบุคลิกลักษณะดี ต้องเป็นคนที่มีความดี มีวินัยในตนเอง

และต่อสังคม รู้บทบาทและหน้าที่ตนเองต่อครอบครัวและสังคม รักวิชาชีพและเก่งในวิชาชีพ มีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อุทิศเวลาให้กับงานและเป็นแบบอย่างที่ดี รู้จักปรับตัว สามารถทำงานเป็นทีม / กลุ่ม รักท้องถิ่นของตนเอง

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตคณะวิทยาการจัดการที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับท้องถิ่นในประเด็นต่าง ๆ และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการเรียนการสอน เพื่อให้ได้บัณฑิตที่พึงประสงค์ ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายเพิ่มเติมในรายละเอียดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาการพัฒนาระบบการเรียนการสอนวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน

จากการศึกษาการพัฒนาระบบการเรียนการสอนวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน สามารถอภิปรายผลเป็นด้าน ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การจัดการเรียนการสอนด้วยทักษะพื้นฐาน ข้อค้นพบจากการวิจัยที่น่าสนใจ ได้แก่ มีการชี้แจงคำอธิบายรายวิชาและแผนการเรียนแต่ละรายวิชาอย่างชัดเจน การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาในด้านความคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและทักษะปฏิบัติ มีเอกสารประกอบการสอนแต่ละวิชา เพื่อใช้เป็นคู่มือการเรียนการสอน วางแผนการสอนโดยยึดความรู้ในเนื้อหาวิชาและนักศึกษาเป็นหลัก พร้อมกับเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยการอภิปรายกลุ่ม สำหรับทักษะและเทคนิคการสอนสิ่งที่นักศึกษาและอาจารย์เห็นพ้องกัน ควรมีกิจกรรมการสอนที่มุ่งให้นักศึกษาเป็นคนมีความคิด สามารถวิเคราะห์แก้ปัญหาและมีทักษะปฏิบัติ มีการมอบหมายให้นักศึกษาค้นคว้าและอ่านหนังสือประกอบการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา นำกรณีศึกษา (Case Study) มาใช้กับการเรียนการสอน เพื่อให้ นักศึกษาสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ การใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา ส่วนด้านการวัดผลประเมินผล นักศึกษาและอาจารย์เห็นด้วยกับการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชาไว้อย่างชัดเจน มีการประเมินผลการเรียนด้วยความยุติธรรมการประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบดีกว่าการวัดผลโดยการใช้แบบทดสอบเพียงอย่างเดียว ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องข้อค้นพบของ วิชัย ดันเจริญ (2542) จุดเน้นหรือจุดปรับเปลี่ยนใน

อนาคตก็คือ การสร้างความสามารถและทักษะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้ เมื่อจบแต่ละระดับ ทักษะและสมรรถนะอาจเปรียบประดุจอาวุธที่อาจารย์มอบแก่นักศึกษาเมื่อจบหลักสูตร เช่น การใช้ภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ สำหรับภาษาไทยต้องชำนาญทั้งด้านการอ่าน การวิเคราะห์และการใช้ ส่วนภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นเครื่องมือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตลอดชีวิต สามารถอ่านได้คล่องแคล่วก็คงเพียงพอ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับต่อต้านเทคโนโลยี ในอนาคตเทคโนโลยีสารสนเทศจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของวงการธุรกิจและองค์การบริหารต่าง ๆ ทุกคนจึงต้องมีพื้นฐานวิชาดังกล่าว ความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ กระบวนการเรียนการสอนอาจจะเน้นในการจำมากขึ้นไปจนหย่อนในเรื่องที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนหัดแสดงความคิด เปรียบเทียบกับวิชาการโดยเน้นให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและให้เพื่อนวิพากษ์วิจารณ์ หรือจนอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะให้ด้วย นักศึกษาได้แสดงความคิดในวิชาหรือประเด็นต่าง ๆ ในวิชาที่เรียนเป็นวิธีการที่จะดึงศักยภาพของการเรียนรู้ออกมาจากตัวนักศึกษาให้มากที่สุด และหากใช้วิธีนี้โดยจัดให้นักศึกษาไปค้นคว้าจากตำรา หรือหนังสืออ่านประกอบและอ้างอิงมาก่อนก็จะทำให้กระบวนการเรียนรู้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น นอกจากนั้นเป้าหมายการเรียนการสอนในทุก ๆ วิชาควรจะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้มองกว้าง - มองไกล จุดอ่อนของกระบวนการเรียนการสอน การละเลยต่อการสอนให้เห็นภาพรวม และความสัมพันธ์ระหว่างภาพรวมกับภาพย่อย ระบบการเรียนแบบหน่วยกิตที่จบในแต่ละเทอม ทำให้การเรียนแต่ละรายวิชาไม่ปะติดปะต่อกัน ทำให้นักศึกษาไม่มีโอกาสได้สังเคราะห์ภาพรวมของหมวดวิชานั้น ๆ ควรจะได้มีการทบทวนยอดอีกครั้งหนึ่งเมื่อจะจบออกไปในแต่ละระดับ การทดสอบและการฝึกความสามารดังกล่าวนี้ ใช้วิธีเรียงความดูจะได้ผลดีที่สุด มากกว่าวิธีสอบแบบชี้ตัวเลือก ระดับอุดมศึกษาควรฝึกให้นักศึกษาทุกคนเป็นนักค้นคว้า และนักวิจัยทุกๆ ไปได้ กระบวนการเรียนรู้จะไม่บังเกิดผลสำเร็จหากไม่มีการปรับกระบวนการวัดผลควบคู่ไปด้วย การวัดผลปัจจุบันนี้แนวโน้มที่จะใช้ข้อสอบแบบตัวเลือกมากขึ้นไป ทำให้ไปเน้นความจำหรือการเรียนเนื้อหาจนเกิดความพอดิ ควรใช้การทดสอบแบบที่เปิดโอกาส หรือส่งเสริมให้ได้แสดงความคิดของตนเองมากยิ่งขึ้น นั่นคือการตั้งคำถามแบบปลายเปิด การจัดทำโครงการ การรายงาน การเขียนเรียงความ เพื่อวิเคราะห์หรืออภิปรายปัญหา ข้อค้นพบดังกล่าวมาอย่างสอดคล้องกับ จรัส สุวรรณเวลา (2545) อุดมศึกษาไม่ใช่การจัดการศึกษาเฉพาะในชั้นเรียนต่อไปแล้ว การเรียนนอกห้องเรียนในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนทางไกลจะเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้น และขยายเป็นการศึกษาที่จัดไปตลอดชีวิต เพราะความจำเป็นของสังคม ที่วิชาการและเทคโนโลยีปรับเปลี่ยนไปโดยเร็ว ผู้ใช้วิชาการจำเป็นต้องปรับและเพิ่มพูนความรู้ของตนอยู่เสมอและเป็นระยะ ๆ จึงคงความเป็นนักวิชาการหรือวิชาชีพที่ทำงานได้ผล การศึกษาต่อเนื่องในรูปแบบต่าง ๆ จึงเพิ่มความจำเป็น หลายกรณี

ต้องเรียนใหม่เลย เช่น การเรียนคอมพิวเตอร์ ซึ่งกลายเป็นความจำเป็นพื้นฐานในปัจจุบันและอนาคต ความหลากหลายของงานทั้งในธุรกิจอุตสาหกรรม บริการ หรือแม้แต่ราชการจะเพิ่มมากขึ้น และเปลี่ยนแปลงเร็ว จำเป็นต้องมีการศึกษาในหลายรูปแบบ หลายระดับเพื่อให้ใช้งานได้ บัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยต้องมีคุณสมบัติและความสามารถในการปรับเปลี่ยนตนเองและศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเข้ารองรับการงานในแต่ละกรณีได้ การจัดการศึกษาในสถานปฏิบัติต่าง ๆ ต้องเพิ่มระดับและความลึกซึ้งขึ้นจนนับเป็นส่วนของอุดมศึกษาได้

การจัดการเรียนการสอนด้านทักษะพื้นฐาน การสอนในระดับโลกก็ตาม สิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับอาจารย์จะต้องมี คือ พื้นฐานทางความรู้ด้านวิชาการดี มีความสามารถเชี่ยวชาญในวิชาชีพที่จะทำการสอน และมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติเกี่ยวกับวิชาการ และกลวิธีการสอน อาจารย์ต้องยอมรับนักศึกษาในสภาพที่เป็นอยู่ จะต้องคำนึงถึงเวลา นักศึกษามีความแตกต่างกันมากในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความเชื่อ ค่านิยม จะต้องสร้างโอกาสเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเปิดทางเลือกในกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ควรให้โอกาสนักศึกษามีอิสระในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ อาจารย์จะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษา

1.2 ด้านความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพ ข้อค้นพบจากการวิจัยที่น่าสนใจมีดังนี้ นักศึกษาต้องการเลือกแหล่งฝึกงานในสถานประกอบการตามความสนใจและถนัด มีการจัดกิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่อยู่ในหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละสาขาวิชาชีพ มีการให้นักศึกษาได้ศึกษาวิจัยในรายวิชาเอกบังคับเพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ และนำไปพัฒนาวิชาชีพในอนาคต มีการทำวิจัย/ภาคินพนธ์ก่อนสำเร็จการศึกษาเป็นการฝึกให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นนักวิเคราะห์ที่ดี จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษามีความรู้ พื้นฐานที่ส่งผลต่อการทำงาน ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอและให้นักศึกษาได้คิดและจัดกิจกรรมเอง เพื่อเพิ่มประสบการณ์และสร้างจิตสำนึกให้กับนักศึกษา ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับข้อค้นพบของ จรัส สุวรรณเวลาและคณะ (2540) คุณลักษณะของความเป็นผู้รู้กว้างเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นมากขึ้นในยุคปัจจุบัน ดังจะสังเกตเห็นได้ว่า แม้ศาสตร์เฉพาะจะมีแก่นของศาสตร์ที่ชัดเจนต่างจากศาสตร์อื่น ๆ แม้เส้นแห่งขอบเขตของศาสตร์ในปัจจุบันมักไม่ชัดเจน ขอบเขตความรู้ในศาสตร์อื่นมักมีส่วนช่วยให้ความรู้ในศาสตร์เฉพาะชัดเจนและคมมากขึ้น นอกจากนี้การที่ยังมีความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ก็สามารถช่วยให้บัณฑิตมีการตัดสินใจและมีวิธีการดำเนินงานที่นำไปสู่ความสำเร็จที่ราบรื่นได้มากขึ้น และยังสอดคล้องกับ

รุ่ง แก้วแดง (2541) ว่าทุกส่วนของสังคมต้องรับผิดชอบต่อการศึกษา โดยใช้ทรัพยากรทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อการจัดการศึกษา ทรัพยากรในที่นี้มีความหมายกว้างกว่าที่คิดกันอยู่ในปัจจุบันซึ่งหมายถึงเฉพาะงบประมาณ แต่ในโลกยุคใหม่สิ่งที่น่าสนใจเพื่อการจัดการศึกษาจะไม่ใช่เรื่องเงินเท่านั้น แต่รวมหลายสิ่งหลายอย่างในสังคมเข้าไว้ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการและภูมิปัญญาในชุมชน โรงงานและสถานประกอบการให้มิหน้าที่ในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ การฝึกอาชีพ และฝึกทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นสำหรับการทำงาน ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับ วิชัย ดันเจริญ (2542) ประสบการณ์ชีวิตจริงในปัจจุบันมีโอกาสได้เรียนน้อย นอกจากนั้นวิชาชีพต่าง ๆ ก็ต้องการความรู้ทักษะใหม่ ๆ มาพัฒนาเสมอ เช่น การเกษตรก็ต้องการความรู้ใหม่ ๆ ด้านปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก ยาฆ่าแมลง เครื่องยนต์กลไกที่ใช้ในการเกษตร การตลาด การจัดการ ฉะนั้นการสอนเรื่องที่ทำมาหาเลี้ยงชีพในภาคความรู้และส่วนหนึ่งของทักษะเบื้องต้นจึงต้องสอนในสถาบันการศึกษาด้วย การศึกษาขั้นพื้นฐานจะจำกัดเฉพาะวิชาสามัญศึกษาไม่ได้ แต่จะต้องรวมถึงการให้ศึกษาด้านอาชีพด้วยหรืออย่างน้อยก็เป็นพื้นฐานสำหรับอาชีพ

สำหรับการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาที่มีความสำคัญมากบทบาทของอุดมศึกษา คือ การสร้างผู้นำทั้งในด้านผู้นำในวิชาชีพต่าง ๆ ผู้นำทางวิชาการด้านความคิด บัณฑิตไม่เพียงแต่จะออกไปหางานต่อความรู้ที่ได้เรียนมาเท่านั้น แต่ต้องสามารถนำไปพัฒนางานนั้นให้ดียิ่งขึ้นได้นั้นต้องอาศัยความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ เพื่อเป็นฐานให้เห็นสภาพของงานและสภาพของปัญหาโดยรอบและมีความชัดเจนขึ้น สามารถที่จะเชื่อมโยงความรู้มาแก้ปัญหาได้ดี อุดมศึกษาจึงมีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง หากจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก็จะเป็นการสร้างพื้นฐานของการสร้างทรัพยากรบุคคลของชาติ

1.3 ด้านบุคลิกลักษณะ คุณธรรม และจริยธรรม คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับอาจารย์และนักศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม สอดคล้องกับ จรัส สุวรรณเวลาและคณะ (2540) การสร้างผู้มีความรู้คู่คุณธรรมหรือการสร้างบัณฑิตให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดี คุณธรรมที่มหาวิทยาลัยประสงค์จะปลูกฝังให้มีในบัณฑิต ได้แก่ คุณธรรมของนักวิชาการ คุณธรรมของนักวิชาชีพ และคุณธรรมในการดำรงชีวิต ส่วนความต้องการและเห็นด้วยในการพัฒนาการเรียนการสอน คือ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา มีความตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านการสอน มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่

ต่อนักศึกษา อุทิศเวลาให้กับงานและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา สำหรับการจัดการเรียนการสอนด้านบุคลิกลักษณะ คุณธรรมและจริยธรรมจำเป็นต้องมุ่งเน้นให้นักศึกษาเป็นผู้รู้จักแสวงหาความรู้ มีความสามารถทักษะวิชาชีพอย่างดีก่อนสำเร็จการศึกษา รู้จักพัฒนาตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง มีมนุษยสัมพันธ์ ต้องรู้จักปรับตัวเองและทำงานเป็นทีม มีความเป็นผู้นำตลอดจนมีจริยธรรมและคุณธรรม

2. กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

การผลิตบัณฑิตเชิงบูรณาการของวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน เป็นการเกี่ยวข้องทั้งเรื่องราวของท้องถิ่นกับสาขาวิชาที่เปิดสอน ผลของกระบวนการจัดการจะสะท้อนความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาและยกระดับการพัฒนาของวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน ตลอดจนท้องถิ่นให้ยอมรับและเห็นคุณค่าของบัณฑิตวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน และร่วมกันสร้างสรรค์ให้เกิดโอกาสร่วมงาน เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน การผลิตบัณฑิตจะบูรณาการพันธกิจสู่การเรียนการสอนของอาจารย์ คือ การสร้างคน สร้างความรู้ และการสร้างชุมชนและสังคม

จุดเน้นที่เป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษาใดก็คือ การได้รับโอกาสในการมีอาชีพที่มั่นคง สำหรับสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตจุดเน้นและเป้าหมายคือมุ่งหวังให้บัณฑิตมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม จึงให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลิกภาพ คุณธรรมและจริยธรรม แต่ด้วยโครงสร้างและกลไกทางสังคมมีความเชื่อมโยงอย่างซับซ้อน การเปลี่ยนแปลงจุดใดจุดหนึ่ง ทำให้เกิดผลสะท้อนและกระทบต่อทุกส่วน จะเห็นว่าการพัฒนาการผลิตบัณฑิตที่เคยทำหน้าที่และป้อนคนที่สำเร็จการศึกษาให้กับภาครัฐไปสู่ภาคเอกชน ขยายไปสู่การประกอบธุรกิจส่วนตัวในรูปของวิชาชีพอิสระ จากฐานความรู้ความสามารถที่ได้ศึกษา สิ่งที่น่าสนใจและควรแก่การใส่ใจ คือ การพัฒนาหลักสูตรให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การจัดการกระบวนการเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

ถ้าจะส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นคนเก่งคิดก็ต้องให้เกิดการเรียนรู้ทางแนวคิด ทฤษฎี ถ้าจะให้เก่งงานต้องผ่านการฝึกปฏิบัติในสาขาวิชาชีพนั้นให้มากๆ ถ้าจะให้เก่งคนก็ต้องสอนให้นักศึกษาเป็นคนเสียสละ ขยันหมั่นเพียร มีความมานะอดทน ต้องให้ประสบการณ์จริงจึงจะหล่อหลอมให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ จุดเด่นที่เป็นผลสะท้อนจากผู้ใช้นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ก็คือ ความอดทน การเสียสละ ซึ่งเป็นจุดดีที่ควรคงไว้ ควรเสริมสร้างบัณฑิตให้บัณฑิตเก่งคิด เก่งงาน โดยกระบวนการจัดการที่เป็นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ นอกเหนือจาก

ความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพเฉพาะ สิ่งที่สำคัญมากในสังคมยุคใหม่ก็คือเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับ จรัส สุวรรณเวลา (2540) ได้กล่าวถึง ภาพของ “ผู้มีความรู้” แบ่งได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งคณะวิชาจะเป็นผู้กำหนดไว้เป็นหลักสูตร ซึ่งจะต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยและของสภามหาวิทยาลัย อีกส่วนหนึ่งคือความรู้สามัญที่บัณฑิตไม่ว่าสาขาใดพึงมีร่วมกัน จะต้องมีการปรับเปลี่ยน ปรับปรุง เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง (Relevance) กับสภาพที่เป็นจริงของแต่ละสมัย สำหรับสมัยปัจจุบันซึ่งเป็นสมัยที่เทคโนโลยีการสื่อสารรุดหน้า ความรู้ความสามารถที่บัณฑิตพึงมี เช่น ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการแสวงหาความรู้ที่ไม่มีขอบเขตจำกัด ทั้งในเรื่องเวลาและสถานที่หรือแหล่งความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาไทยขณะที่โลกแคบลงอย่างรวดเร็ว จนประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยังขาดความพร้อมด้านนี้ บัณฑิตในฐานะที่ได้รับการศึกษาขั้นสูงกว่าคนไทยส่วนใหญ่ของประเทศจะมีบทบาทในการเป็นผู้ชี้นำสังคมมากขึ้น วิชาเหล่านี้จึงจำเป็นต้องมีความสามารถใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการสื่อสารแนวคิด และแนะนำการปฏิบัติที่เหมาะสมให้เป็นที่เข้าใจชัดเจนของคนหมู่มากได้ บัณฑิตไม่เพียงพอแต่จะออกไปทำงานตามความรู้ที่ได้อ่านมาเท่านั้น แต่ต้องสามารถไปพัฒนางานนั้นให้ดียิ่งขึ้นได้ด้วยความสามารถดังกล่าวนี้ ต้องอาศัยความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ เพื่อเป็นฐานให้เห็นสภาพของงานและสภาพของปัญหาได้รอบและชัดเจนขึ้น จึงจะมีความสามารถที่เชื่อมโยงความรู้มาแก้ปัญหาได้ดี คุณลักษณะความเป็นผู้นำบัณฑิตในฐานะเป็นผู้มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับสูง น่าจะเป็นผู้ที่มองปัญหาของบ้านเมืองได้ชัดเจน แยกแยะปัญหาได้ดีและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา จึงน่าจะเป็นผู้ที่ชี้นำสังคมทั้งในเชิงความคิดและการปฏิบัติตน ความสามารถในการเป็นผู้นำได้นั้นคงมิใช่แต่มีความรู้ในศาสตร์เท่านั้น แต่ต้องมีปัญญาในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและเลือกทำในสิ่งที่เหมาะสม ทั้งยังต้องสามารถชี้แจงและโน้มน้าวให้มีการปฏิบัติตามได้ ความสามารถในการส่วนนี้ของบัณฑิตจึงมิได้เกิดขึ้นจากการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น

สำหรับคุณลักษณะของความเป็นผู้รู้กว้าง คุณลักษณะข้อนี้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญมากชิ้นในยุคปัจจุบัน ดังจะสังเกตเห็นได้ว่า แม้ศาสตร์เฉพาะจะมีแก่นของศาสตร์ที่ชัดเจนต่างจากศาสตร์อื่น ๆ แต่เส้นแห่งขอบเขตของศาสตร์ในปัจจุบันมักไม่ชัดเจน ขอบเขตความรู้ในศาสตร์อื่นมักมีส่วนช่วยให้ความรู้ในศาสตร์เฉพาะชัดเจนและคมมากขึ้น นอกจากนี้การที่ยังมีความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ก็สามารถช่วยให้บัณฑิตมีการตัดสินใจและมีวิธีการดำเนินงานที่นำไปสู่ความสำเร็จที่ราบรื่นได้มากขึ้น

3. การพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ ศึกษา ค้นคว้า ทดลองและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจด้วยวิธีการ กระบวนการและใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด มีความรู้ที่ลึกซึ้งซึ้งหมยยินดีในผลการปฏิบัติของตน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สังคมและส่วนรวม สอดคล้องกับ สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548: 56) กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรมแหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และรางวัลและประเมินผล ที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน กิจกรรมการเรียน คำนี้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ผู้เรียนได้ค้นคว้า ทดลองฝึกปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จนค้นพบสาระสำคัญของบทเรียน ได้ฝึกวิธีคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการ และสามารถแสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอน อาจารย์จะต้องทราบจุดมุ่งหมายของการสอนอย่างชัดเจน ทั้งนี้จึงจะได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ถูกต้อง จุดประสงค์การเรียนจะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการวัดผลและประสบการณ์เรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผลว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามที่จุดประสงค์กำหนดไว้ในระดับใดได้มากน้อยเพียงใด เนื้อหาสาระของความรู้เป็นสิ่งที่อาจารย์จะต้องทำการศึกษาค้นคว้ามาอย่างดี ลงลึกในรายละเอียด รวมทั้งควรพิจารณาเลือกเนื้อหาสาระนี้ได้มุ่งเน้นความรู้ชนิดใด มีทักษะและคุณลักษณะค่านิยมด้านใดที่มุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นกับนักศึกษา การศึกษาเนื้อหาเชิงวิเคราะห์จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับอาจารย์ เพราะช่วยให้อาจารย์เกิดความมั่นใจในการสอน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปเป็นลำดับขั้นของความรู้ นักศึกษาไม่สับสน ช่วยเสริมสร้างการเสาะแสวงหาความรู้ ไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว สำหรับ วิไลรัตน์ แสงศรี (2548:102) ได้นำหลักการรับรู้ตามทฤษฎีของเกสตัลท์ไปใช้กับการเรียนการสอน การสอนโดยเน้นภาพรวม การเตรียมบทเรียนให้เป็นหมวดหมู่ ให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นโครงสร้างบทเรียน แบ่งเป็นหน่วยย่อยให้ต่อ

ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน แล้วจึงสอนในรายละเอียดของแต่ละหน่วยย่อยนั้น ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น มีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว นอกจากนี้ควรคำนึงถึงความต่อเนื่องของบทเรียน รายวิชา กิจกรรม การฝึกปฏิบัติจริง เป็นสิ่งที่ควรคำนึงและพยายามจัดทำให้เกิดความต่อเนื่อง ผู้สอนไม่จำเป็นต้องเสียเวลาสอนเนื้อหาใหม่ทั้งหมดให้สมบูรณ์ ผู้สอนสามารถสอนเนื้อหาเฉพาะหลักการเพียงบางส่วน หากผู้เรียนสามารถใช้ประสบการณ์เดิมมาเติมให้สมบูรณ์ได้ ฝึกผู้เรียนให้สามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้เรียนไปแล้ว กับความรู้ใหม่ที่มีความแตกต่างและคล้ายคลึงกันอย่างไร เพื่อช่วยให้จำได้นาน สำหรับ จรัส สุวรรณเวลา (2535) ได้นำกระบวนการเรียนรู้ด้วยโครงการวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอน เป็นการรวมกระบวนการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานกันอย่างมีบูรณาการ ตั้งแต่การหาปัญหา การมองเห็นปัญหา การเลือกปัญหา ให้ถ่องแท้ซึ่งงานปรับเป็นปัญหาเพื่อการวิจัยได้ มีการตั้งสมมุติฐานที่จะต้องพิสูจน์ แล้วมีการเก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งรวมในโลกของความเป็นจริงด้วย อาจมีการวัด การทดลองและการทดสอบ รวบรวมผลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำข้อสรุป ข้อเสนอแนะ ในการริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม ใช้ทั้งกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนด้วยกลุ่มสัมพันธ์ การสืบสอบและการใช้ประสบการณ์จริง จะเห็นว่า กระบวนการวิจัยทั้งกระบวนการหรือส่วนใดส่วนหนึ่ง เป็นเครื่องมือที่ดีในการศึกษาที่มุ่งสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอุดมศึกษาในระดับและสาขาวิทยาการต่าง ๆ

การวางแผนการสอนเพื่อให้บรรลุถึงระดับการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ซึ่งจะต้องวางแผนว่าจะใช้วิธีการสอนแบบใด และวัสดุการเรียนอะไรที่จะมีประสิทธิภาพดีที่สุดต่อการสอน อาจารย์จะต้องเข้าใจว่าการสอน การเรียนทุกขั้นตอน มีความสำคัญเท่าเทียมกัน การพิจารณาเลือกวิธีสอนนั้นจะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย กระบวนการเรียนการสอนและผลที่จะเกิดขึ้นกับนักศึกษา เพราะอาจารย์จะต้องตระหนักดีว่านักศึกษามีความสามารถความสนใจที่แตกต่างกัน อาจารย์จะต้องพิจารณาเลือกและนำมาปรับใช้ผสมผสานให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ รวมถึงความสามารถสนใจของนักศึกษา ไม่ควรมุ่งเน้นแต่เฉพาะด้านเนื้อหาอย่างเดียว แต่ควรคำนึงถึงความสามารถที่จะได้ฝึกปฏิบัติ และการปลูกฝังคุณลักษณะค่านิยมและคุณธรรมควบคู่กันไปเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัย วงศ์ใหญ่ (2537 : 74-75) การสอนที่ดี หมายถึง การเตรียมวางแผนงานที่ดีที่เป็นระบบ ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน การเลือกเนื้อหาสาระการจัดกิจกรรมการเรียนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ ฉะนั้นการประเมินผลเพื่อหาประสิทธิภาพของการสอนการเรียน ว่าจุดใดบ้างที่ควรปรับปรุง หรือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียน ที่กำหนดไว้ในระดับใด พร้อมทั้งจะเรียนเรื่องอื่นต่อไปได้มากน้อยเพียงไร ผลจากการประเมินสามารถนำมา

อธิบายประสิทธิภาพของการสอนในภาพรวม และบ่งชี้ว่าควรปรับปรุงการสอนในจุดใดบ้าง จึงจะทำให้การสอนการเรียนเป็นไปตามคาดหวังของหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงขอเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาไว้ดังนี้

1. การพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างบัณฑิตคณะวิทยาการจัดการที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับท้องถิ่นที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ควรนำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนการสอน ให้กับอาจารย์และนักศึกษาเพื่อให้มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน ตลอดจนมีการประเมินและติดตามผลการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของอาจารย์และนักศึกษา และควรนำรูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนมาปรับปรุงเพื่อให้การพัฒนาการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐานนำไปสู่ความเป็นเลิศ

2. จากการวิเคราะห์สภาพที่ต้องการของอาจารย์และนักศึกษา เพื่อระบุความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอน ตรวจสอบความเหมาะสมโดยวิธีสนทนากลุ่มอาจารย์ ข้อเสนอแนะของตัวแทนหน่วยงานผู้ใช้บัณฑิต เป็นข้อเสนอแนะย้อนกลับมาให้เห็นถึงการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับท้องถิ่นได้ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษามีความรู้ ความคิด วิเคราะห์ ทักษะปฏิบัติด้านวิชาชีพเฉพาะ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

3. การจัดการเรียนการสอนที่วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน จะเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้ชัดเจน เพราะนักศึกษาที่เข้ามาเรียนมีหลายชนเผ่า ดังนั้นควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้นักศึกษาได้พัฒนาเต็มความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์และทักษะต่างๆ อาจารย์ต้องเป็นผู้คอยชี้แนะและเป็นแบบอย่างที่ดี ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และเทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอนที่เดิมนั้นที่ครูเป็นสำคัญ จึงต้องเปลี่ยนแปลงไปเป็นการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4. ควรจัดแผนการสอนหรือแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบันด้วยการทำวิจัยชั้นเรียน อาจารย์ควรศึกษาค้นคว้างานวิจัยด้านการเรียนรู้ เพื่อนำเทคนิควิธีการเรียนรู้มาประกอบการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เกิดการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ การพัฒนาคุณภาพผลงานด้านการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์สะท้อนสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาควบคู่กันไปและมหาวิทยาลัยสนับสนุนด้านทรัพยากร

5. วิทยาลัยแม่ฮ่องสอนมีปรัชญาว่า “คุณธรรมนำความรู้” ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือสาระความรู้ ต้องไม่ละเลยการศึกษา ของนักศึกษาด้านความรู้สัก คุณลักษณะของค่านิยมที่จะปลูกฝังและพัฒนาให้กับนักศึกษา ควร มุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณลักษณะ แนวคิด ค่านิยมและจริยธรรมด้วย ต้องให้ประสบการณ์ที่ตรง กับสภาพความเป็นจริงในชีวิต พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ตลอดจน ศึกษาปัญหาการพัฒนาในด้านใดที่ควรหรือจำเป็นต้องแก้ไขก่อนหลัง เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการ ดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
2. ควรเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียน การสอนในวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน เพื่อทราบข้อมูลเชิงลึกในด้านปัญหาและความต้องการข้อจำกัดใน ด้านการบริหารจัดการในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจ ในการพัฒนาการเรียนการสอน และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพ ในการพัฒนาการเรียนการสอนในภาพรวมของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
3. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์ ใน แต่ละด้านทุกคณะวิชา และศึกษาปัจจัยของความสำเร็จของการพัฒนาการเรียนการสอนสู่เป้าหมาย เพื่อหน่วยงานพัฒนาการเรียนการสอนจะได้นำผลวิจัยมาใช้ประโยชน์ต่อไป